

ისტორიაზე მკვლევარის გასაგებების მიზნით... ქართული ენის მსახურნი... დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი...

ფელია ბაია: „დასავლეთ-ქართული ენის (ეროვნება)“... ქართული ენის მსახურნი... დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი...

სისინა ა დიალექტზე მეტყველი მოსახლეობის აღმნიშვნელ თემონიზად გადაზარანდა (შდრ., ზანური ქართული)... ქართული ენის მსახურნი... დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი...

სისინა ა დიალექტზე მეტყველი მოსახლეობის აღმნიშვნელ თემონიზად გადაზარანდა (შდრ., ზანური ქართული)... ქართული ენის მსახურნი... დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი...

ქართული ენის მსახურნი

დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი

ჩვენ აღვინებთ, რომლებიც უხმაურად ცხოვრობენ, მაგრამ უწყვეტად საქმიანობენ და თავიანთი ღვაწლით მისაბამ ნიშნულს იწვევიან თაობებისათვის... დავით მაჭავარიანი... დავით მაჭავარიანი დაბადდა 1900 წლის 9 ოქტომბერს ზუგდიდის მაზრაში...

წი, მაგრამ მრავალსმეტყველი შექება... დავით მაჭავარიანი... დავით მაჭავარიანი დაბადდა 1900 წლის 9 ოქტომბერს ზუგდიდის მაზრაში... დავით მაჭავარიანი დაბადდა 1900 წლის 9 ოქტომბერს ზუგდიდის მაზრაში...

გაზეთი „ქართული“... უკვე მესამე წელი ვრცელდება ქუთაისის სასწავლო დაწესებულებაში... ქართული ენის მსახურნი... დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი...

სახელმწიფო ენა და სკოლა... ვარლამ დათაშვილი-საქართველოს ენის სახელმწიფო პალატის ქუთაისის სამმართველოს უფროსი სპეციალისტი... ქართული ენის მსახურნი... დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი...

შეხვედრა 35-ე სკოლაში

საკცხევი. შემდეგ ერთმანეთს უნდა მივცეთ იმედი, იმედი უპირველესი თანადგომა; სხვა რა შეუძლია მეგობარს?... ქართული ენის მსახურნი... დავით მაჭავარიანის დაბადების 100 წლისთავი...

სწორმეცხველება

ნახევსები სახელები

ქართულში რუსულის გზით შემოსული ახმოვანფუძიანი უცხო სიტყვები თანამედროვე სალიტერატურო ენის ნორმათა მიხედვით უნდა გადმოიცეს ა დაბოლოებით: აძციონა ალტერნატივა ამპლულა ამპულა ანცეტა ბალერიონა მაკელა მლოკადა ვირლანდა პირამიდა პლატინა პრიზმა.

მცდარია: ბარიკადი კაბინი კუბიური ციტატი

მართებულია: ბარიკადა კაბინა კუბიურა ციტატა

თუმცა ნახევსები ა-ბოლოხმოვნიანი ზოგიერთი სახელი ქართულში თანხმოვანფუძიანად იქცა. ამდენად, გამოხატვის სახით დარჩება: გაზეთი, ციფრი, კატლუტი, პაპირონი, მანუქტი, ვატი, პილზი, კოორდინატი, კულისი, გლანდი, როზვი.

ახვევ: მცდარია: ბომბა ზამშე კალკა პლომბა რეზინა ფანერა შახტა

მართებულია: ბომბი ზამში კალკი პლომბი რეზინი ფანერი (II ფირფიცარი) შახტი

ქართულ ენაში ზოგჯერ გვხვდება ორივე ვარიანტი: ა-ხმოვანფუძიანიცა და თანხმოვანფუძიანიც. მათი მნიშვნელობები განსხვავებულია: იოტი - ძველი ქართულის x ასოს (უმარცვლო ი) დღევანდელი სახელწოდებაა, ხოლო იოტა-ბერძნული ანბანის Ji ასოს ქართული შესატყვისი. ასევე სხვადასხვა მნიშვნელობის სიტყვებია: ნოტი (მუსიკა) და ნოტა (დიპლ.).

რუსულან სალინამი

სამეცნიერო წრეებში პრობლემატურია ენისა და დიალექტის გამოყენის საკითხი. წარმოდგენილ რუბრიკაში გათვალისწინებულია გთავაზობთ საერთაშორისო მიმოქვეყნაში (ინტერნეტში) არსებულ თანამედროვე სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვას.

ტრადიციული განმარტებით, ერთი ენის დიალექტებად ითვლება ისეთი ორი სასაუბრო ფორმა (სამეტყველო კოდი), რომელიც არის ურთიერთგასაგებები.

წარმოდგენილ განმარტებასთან დაკავშირებით არსებობს პრობლემები, რომლებიც შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

ტერმინი „გაგებინება“ სრულებითაც არ შეიძლება განისაზღვროს ისე, რომ ორი სხვადასხვა სამეტყველო კოდით მოსაუბრე ადამიანს ესმის ერთმანეთის; მაგალითად, პოლონურად მოსაუბრეები უარყოფენ, რომ ესმით რუსული, ხოლო რუსულად მოსაუბრეები ამტკიცებენ, რომ იგებენ პოლონურს... ფაქტია, რომ ტერმინი „გაგებინება“ ხშირ შემთხვევაში პირობითია.

ენა არის შედარებით მყარი, ნორმირებული, ისტორიული, განმეორებადი სისტემა, რომელიც ჩვენთვის ნაცნობია, გვესმის ხოლმე, ხოლო დიალექტი ზეპირი მეტყველებაა, რომელიც სწრაფი ტემპით იცვლება (ვიდრე ნორმირებული სამეტყველო ენა), ენები ავტორიტეტულია, დიალექტები კი-არა.

ტერიტორიული დიალექტების ცვლილება თანდათანობით ხდება; გარდამავალი დიალექტური ზონებისაგან იქმნება დიალექტების ჯაჭვი. ასეთი ცვალებადობა საბოლოო ჯამში აყალიბებს არსებით განსხვავებას მეტყველებაში; კერძოდ, შეესაბამება ერთი და იმავე ქვეყნის ერთი მხარის დიალექტით მოსაუბრე ვერ გაიგოს იმავე ქვეყნის მეორე მხარის მოსაუბრის დიალექტი; მაგალითად, შირაქის დიალექტური ჯაჭვი პარიზიდან-ლესბონამდე; ინდურისა: კალკუტადან-ბომბეიმდე.

ნობით ხდება; გარდამავალი დიალექტური ზონებისაგან იქმნება დიალექტების ჯაჭვი. ასეთი ცვალებადობა საბოლოო ჯამში აყალიბებს არსებით განსხვავებას მეტყველებაში; კერძოდ, შეესაბამება ერთი და იმავე ქვეყნის ერთი მხარის დიალექტით მოსაუბრე ვერ გაიგოს იმავე ქვეყნის მეორე მხარის მოსაუბრის დიალექტი; მაგალითად, შირაქის დიალექტური ჯაჭვი პარიზიდან-ლესბონამდე; ინდურისა: კალკუტადან-ბომბეიმდე.

ნურის მკოდნედ, მაგრამ უარყოფს, რომ საუბრობს რომელიმე ჩინური დიალექტით. ჩინური დიალექტების გაგება ყველა ჩინელს არ შეუძლია, მაგრამ ჩინური დამწერლობა გასაგებია ყველა დიალექტის მფლობელისათვის, ვინც კითხვა იცის... პირიქით ხდება სერბიასა და ხორვატიაში, ჰინდსა და ურდუში, ტაისა და ლაოსში. მათ ერთმანეთის დიალექტური მეტყველების გაგება არ უჭირთ, მაგრამ სა-

სალიტერატურო ენა და დიალექტები

ხშირია მონათესავე სამეტყველო კოდების რელიგიური ნიშნით გამოყენება-გამოყენების მაგალითები, რაც მათ სპეციფიკურ სტატუსს სძენს. მაგ., პანჯაბი-სიკიელებისათვის (Sikh-ინდური რელიგია; შეიქმნა მე-16 საუკუნეში), ურდუ-მუსლიმანებისათვის, ჰინდი-ჰინდუებისათვის და ა. შ.

პოლიტიკურმა საზღვრებმა შეიძლება ახლომონათესავე დიალექტები აღიარონ როგორც სტანდარტული მეტყველებანი (ენები). ამას შეიძლება დიალექტების ოფიციალური გამოყენება ვუწოდოთ. ასეთ დიალექტებს რელიგიური, საგანმანათლებლო-მისწოდებით იყენებენ; არა-იშვითად ისინი სახელმწიფო ენებადაც ცხადდება.

ხშირ შემთხვევაში დიალექტები ერთმანეთისათვის გასაგები არ არის, მაგრამ მათ სალიტერატურო კონინგ-საგანმანათლებლო ენა აერთიანებს „კონინგ“ და დიალექტი ერთმანეთთან არსებითად შეიძლება იყოს დასწორებული; მათ გამოყენების თავიანთი „სფერო“ აქვთ; ასეთ შემთხვევაში ლაპარაკობენ დიგლოსიაზე (შირაქის ბილინგვიზმი).

და მაინც, რა არის ენა და დიალექტი? წარმოდგენილი საკითხის გარშემო თანამედროვე მეცნიერება შეზღუდულებს გაზეთის მომდევნო ნომერში შემოგთავაზებთ.

სათუნა ჯავახიანი

ენა „უაეთესი საყრდენია“, ვიდრე დიალექტი?

დღე; არაბულია: იემინიდან-მალრიბამდე; შირაქის, აგრეთვე, ჩინურის დიალექტები და ა. შ.

ცნობილია, რომ მშობლიური სალიტერატურო ენის საფუძვლიანი ცოდნა იძლევა სხვა ენების უკეთ გაგებინების საშუალებას... ისმის კითხვა: ეს ცხოვრების გამოცდილებაა თუ ენა უფრო „უკეთესი საყრდენია“, ვიდრე დიალექტი?

საგულისხმოა, რომ წერილი სისტემა სულაც არ წარმოადგენს ერთადერთ საშუალებას იმისათვის, რომ ერთი სალიტერატურო ენის მფლობელებმა ერთმანეთის საუბარი (მეტყველება) გაიგონ; მაგ., ჩინური დამწერლობა არ არის წერის ფონეტიკური სისტემა; სწავლული, რომელიც ისწავლის ჩინურად კითხვას, თავის თავს მიიჩნევს ჩინ-

ლიტერატურო ენა არ ესმით. დიალექტის ლინგვისტური განსაზღვრების გარდა არსებობს განსხვავებული მიდგომები; ესენია პოლიტიკური, სოციალური და ისტორიული; კერძოდ: ადამიანთა ჯგუფებს ზოგჯერ არ სურთ ერთმანეთთან მეზობლობა ან ერთმანეთის სამეტყველო კოდების „შეთვისება“, ამიტომ ისინი ერთმანეთს ემიგრირებენ ენობრივადაც, რაც მოასწავებს იმას, რომ ერთი ენის დიალექტები შეიძლება განგებ კვალიფიცირდეს სხვადასხვა ენად. მაგალითად, უკანასკნელ პერიოდში შეინიშნებოდა მოლდოველთა მისწრაფება, რომ მათი ენა, რომელიც ფაქტობრივად, რუმინულის დიალექტია, გამოცხადებულიყო დამოუკიდებელ ენად.

უცხო სიტყვები

ვაგრძელებთ წინა ნომერში დაწყებულ თემას და ამჯერად, უმაღლეს სასწავლებლებთან დაკავშირებული ტერმინების წარმომავლობასა და მნიშვნელობებს გთავაზობთ:

ბაკალავრი-ლათინური [baccalarius] სიტყვაა და ვასალის ვასალს ეწოდება; იმავე ძირის სიტყვა baccalaria მამულს ნიშნავს.

ძველ უნივერსიტეტებში ბაკალავრი პირველი სამეცნიერო ხარისხი იყო, რომელიც მოგვიანებით, გარკვეული დროის მანძილზე, მხოლოდ ინგლისის უნივერსიტეტებში შეინარჩუნეს.

საფრანგეთში 1808 წლიდან მოყოლებული ბაკალავრის ხარისხი წარმოადგენს საშუალო განათლების მოწმობას, რომელიც უნივერსიტეტში შესვლის უფლებას იძლევა.

საქართველოში ამერიკის შეერთებული შტატების, დიდი ბრიტანეთისა და ევროპის სხვა ქვეყნების მსგავსად, ბაკალავრის ხარისხი ენიჭება უნივერსიტეტის ან ინსტიტუტის კურსდამთავრებულს სპეციალური სახელმწიფო გამოცდების და ზოგჯერ სადიპლომო ნაშრომის დაცვის შემდეგ.

მაგისტრი-ლათინური სიტყვაა [magister] და უფროსს, მასწავლებელს, მოძღვარს ნიშნავს. შუა საუკუნეებში მაგისტრი ბერძონაზნურად და რაინდული ორდენის ტიტული ან ამ ტიტულის მქონე პირი იყო. „შვიდი თავისუფალი ხელოვნების“ მასწავლებელსაც მაგისტრს უწოდებდნენ. (magister artum liberarjium). („შვიდი თავისუფალი ხელოვნება“ სასწავლო დისციპლინებს გულისხმობს, რომლებიც ანტიკური განათლების სისტემიდან მოდის. ის შუა საუკუნეებშიც არსებობდა. საგნები ორ ციკლად იყოფოდა: ტრივიუმი (გრამატიკა, რიტორიკა, დიალექტიკა) და კვადრივიუმი (არითმეტიკა, გეომეტრია, ასტრონომია, მუსიკა). ისინი სკოლებსა და უნივერსიტეტებში „არტისტულ“ (მოსამზადებელ) ფაკულტეტებზე ისწავლებოდა).

ტულის მქონე პირი იყო. „შვიდი თავისუფალი ხელოვნების“ მასწავლებელსაც მაგისტრს უწოდებდნენ. (magister artum liberarjium). („შვიდი თავისუფალი ხელოვნება“ სასწავლო დისციპლინებს გულისხმობს, რომლებიც ანტიკური განათლების სისტემიდან მოდის. ის შუა საუკუნეებშიც არსებობდა. საგნები ორ ციკლად იყოფოდა: ტრივიუმი (გრამატიკა, რიტორიკა, დიალექტიკა) და კვადრივიუმი (არითმეტიკა, გეომეტრია, ასტრონომია, მუსიკა). ისინი სკოლებსა და უნივერსიტეტებში „არტისტულ“ (მოსამზადებელ) ფაკულტეტებზე ისწავლებოდა).

XIX საუკუნეში დასავლეთ ევროპის ბევრ უნივერსიტეტში მაგისტრი ფილოსოფიის დოქტორის ხარისხმა შეცვალა. დღეისათვის სამეცნიერო დაწესებულებებში და უნივერსიტეტებში მაგისტრის ხარისხს ბაკალავრის ხარისხის მქონე პირს ანიჭებენ, რომელმაც გაიარა 1-2 წლიანი კურსი, ჩააბარა გამოცდები და დაცვა ხარისხი.

მაგისტრანტი-[გერმ. Magistrant]-პირი, რომელიც მაგისტრის ხარისხის მოსაპოვებლად ემზადება.

მაგისტრატურა-უმაღლესი განათლების ორსაფეხურიანი სისტემის მეორე საფეხური.

მასალა მოამზადა სოფიო სულაბერიძემ

სიტყვების ანიდე

Word search grid containing letters for the words 'სიტყვების ანიდე'.

წინა ნომერში გამოქვეყნებული „სიტყვების ანიდე“ პასუხები: კულაბოკა, ბაზილიკა, რუბრიკა, წიწკა, ღვინო, მარკა, მუსიკა, ქრონიკა, სიმბოლიკა, ვერამიკა, ბერიკა, კლინიკა, რესპუბლიკა, ინფორმატიკა, ბიბლიოთეკა, ბოტანიკა, პანიკა, ურიკა, რეპლიკა, ქრონიკა, რიტორიკა, ეკონომიკა, მექანიკა, ტექნიკა, ლირიკა, ეთიკა, ფიზიკა, მოზაიკა, გალაქტიკა, არითმეტიკა.

რედაქტორთა საბჭო: იოსებ ბარბაქაძე, ლია რუსაძე, რუსუდან ხაბინაძე, სოფიო სულაბერიძე, ტარიელ შატბერაძე (მთავარი რედაქტორი), მარინე მაცხარაძე, მთავარ მხარამხილი.

დირექტორი: ლოლა გაბრიძე, ვაჟა ღვინაძე

რეგისტრაციის ნომერი: 19/06-311

63360 80საბარბო: V80682 60690 ქ. №19 ტ. 4-28-83 ელ. ფოსტა: Putkaradze @ sanetk. net. ge

ვახუთა კომპიუტერზე აიწყო, დაკაბადონდა და დაიბეჭდა გ. ტაბიძის სახ. ს/ს „სტამბაში“ მისამართი: ქუთაისი, თ. ქაჯავაძის გამზ. №33

საინფორმაციო

ნახევხევი სახეულები

ქართულში რუსულის გზით შემოსული აზმოვანფუძიანი უცხო სიტყვები თანამედროვე სალიტერატურო ენის ნორმათა მიხედვით უნდა გადავიტოვოთ ა დაბოლოებით: აძციონა, ალტერნატივა, აპოლოტულა, აპულა, ანტელა, ბალერი, ბა, ბეკა, ბლოკა, ვირლანა, პირამიდა, პლატინა, პრიზმა.

მცდარია: ბარიკადა, კაბინა, კუბიურა, ციტატა

მართებულია: ბარიკადა, კაბინა, კუბიურა, ციტატა

თუმცა ნახევხევი აზმოვანფუძიანი ზოგიერთი სახელი ქართულში თანამოვანფუძიანად იქცა. ამდენად, გამოიყენოს სახით დარჩება: გაჭუთი, ციფრი, კატელტი, პაპიროსი, მანტელტი, ვატი, პილზი, კოორდინატი, კულისი, გლანდი, როზვი.

ასევე:

მცდარია: ბომბა, ზამშე, კალკა, პლომბა, რეზინა, ფანერა, შახტა

მართებულია: ბომბი, ზამში, კალკი, პლომბი, რეზინი, ფანერი (|| ფირფიცარი), შახტი

ქართულ ენაში ზოგჯერ გვხვდება ორივე ვარიანტი: აზმოვანფუძიანიცა და თანამოვანფუძიანიც. მათი მნიშვნელობები განსხვავებულია: იოტი - ძველი ქართულის x ასოს (უმარცვლო ი) დღევანდელი სახელწოდებაა, ხოლო იოტა-ბერძნული ანბანის xi ასოს ქართული შესატყვისი. ასევე სხვადასხვა მნიშვნელობის სიტყვები: ნოტი (მუსიკ.) და ნოტა (დიპლ.).

რუსულან სალინაძე

სამეცნიერო წრეებში პრობლემატურია ენისა და დიალექტის გამოყენის საკითხი. წარმოდგენილ რუბრიკაში გთავაზობთ საერთაშორისო მიმოხილვებში (ინტერნეტში) არსებულ თანამედროვე სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვას.

ტრადიციული განმარტებით, ერთი ენის დიალექტებად ითვლება ისეთი ორი სასაუბრო ფორმა (სამეტყველო კოდი), რომელიც არის ურთიერთგასაგებები.

წარმოდგენილ განმარტებასთან დაკავშირებით არსებობს პრობლემები, რომლებიც შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

ტერმინი „გაგებინება“ სრულებითაც არ შეიძლება განისაზღვროს ისე, რომ ორი სხვადასხვა სამეტყველო კოდი მოსაუბრე ადამიანს ესმის ერთმანეთის; მაგალითად, პოლონურად მოსაუბრეები უარყოფენ, რომ ესმით რუსული, ხოლო რუსულად მოსაუბრენი ამტკიცებენ, რომ იგებენ პოლონურს... ფაქტია, რომ ტერმინი „გაგებინება“ ხშირ შემთხვევაში პირობითია.

ენა არის შედარებით მყარი, ნორმირებული, ისტორიული, განმეორებადი სისტემა, რომელიც ჩვენთვის ნაცნობია, გვესმის ხოლმე, ხოლო დიალექტი ზეპირი მეტყველებაა, რომელიც სწრაფი ტემპით იცვლება (ვიდრე ნორმირებული სამეტყველო ენა). ენები ავტორიტეტულია, დიალექტები კი-არა.

ტერმინოლოგიური დიალექტების ცვლილება თანდათანობით ხდება; გარდამავალი დიალექტური ზონებისაგან იქმნება დიალექტების ჩაქვი. ასეთი ცვალებადობა საბოლოო ჯამში აყალიბებს არსებით განსხვავებას მეტყველებაში; კერძოდ, შესაძლებელია ერთი და იმავე ქვეყნის ერთი მხარის დიალექტით მოსაუბრემ ვერ გაიგოს იმავე ქვეყნის მეორე მხარის მოსაუბრის დიალექტი; მაგალითად, შდრ; ფრანგულის დიალექტური ჩაქვი პარიზიდან-ლესბონამდე; ინდურისა: კალკუტადან-ბომბეიმ-

ნობით ხდება; გარდამავალი დიალექტური ზონებისაგან იქმნება დიალექტების ჩაქვი. ასეთი ცვალებადობა საბოლოო ჯამში აყალიბებს არსებით განსხვავებას მეტყველებაში; კერძოდ, შესაძლებელია ერთი და იმავე ქვეყნის ერთი მხარის დიალექტით მოსაუბრემ ვერ გაიგოს იმავე ქვეყნის მეორე მხარის მოსაუბრის დიალექტი; მაგალითად, შდრ; ფრანგულის დიალექტური ჩაქვი პარიზიდან-ლესბონამდე; ინდურისა: კალკუტადან-ბომბეიმ-

ნურის მკოდნედ, მაგრამ უარყოფს, რომ საუბრობს რომელიმე ჩინური დიალექტით. ჩინური დიალექტების გაგება ყველა ჩინელს არ შეუძლია, მაგრამ ჩინური დამწერლობა გასაგებია ყველა დიალექტის მფლობელისათვის, ვინც კითხვა იცის... პირიქით ხდება სერბიასა და ხორვატიაში, ჰინდსა და ურდუში, ტაისა და ლაოში. მათ ერთმანეთის დიალექტური მეტყველების გაგება არ უჭირთ, მაგრამ სა-

სალიტერატურო ენა და დიალექტები

ხშირია მონათესავე სამეტყველო კოდების რელიგიური ნიშნით გამოყენება-გამოყენების მაგალითები, რაც მათ სპეციალურ სტატუსს სძენს. მაგ., პანჯაბი-სიკიელებისათვის (Sikh-ინდური რელიგია; შეიქმნა მე-16 საუკუნეში), ურდუ-მუსლიმანებისათვის, ჰინდი-ჰინდუებისათვის და ა. შ.

პოლიტიკურმა საზღვრებმა შეიძლება ახლომონათესავე დიალექტები აღიარონ როგორც სტანდარტული მეტყველებანი (ენები). ამას შეიძლება დიალექტების ოფიციალური გამოყენება ვუწოდოთ. ასეთ დიალექტებს რელიგიური, საგანმანათლებლო მიზნით იყენებენ; არა-იშვითად ისინი სახელმწიფო ენებადაც ცხადდება.

ხშირ შემთხვევაში დიალექტები ერთმანეთისათვის გასაგები არ არის, მაგრამ მათ სალიტერატურო კონინგ-საგანმანათლებლო ენა აერთიანებენ. „კოინე“ და დიალექტი ერთმანეთთან არსებითად შეიძლება იყოს დაშორებული; მათ გამოყენების თავიანთი „სფერო“ აქვთ; ასეთ შემთხვევაში ლაპარაკობენ დიგლოსიაზე (შდრ., ბილინგვიზმი).

და მაინც, რა არის ენა და დიალექტი? წარმოდგენილი საკითხის გარშემო თანამედროვე მკვლევართა შეხედულებებს გაზიარების მომდევნო ნომერში შემოგთავაზებთ.

სათუნა ჯავახიძე

ენა „უჩათასი საყრდენია“, ვიდრე დიალექტი?

დიალექტის ლინგვისტური განსაზღვრების გარდა არსებობს განსხვავებული მიდგომები; ესენია პოლიტიკური, სოციალური და ისტორიული; კერძოდ:

ადამიანთა ჯგუფებს ზოგჯერ არ სურთ ერთმანეთთან მეზობლობა ან ერთმანეთის სამეტყველო კოდების „შეთვისება“, ამიტომ ისინი ერთმანეთს ემიგრაციის ენობრივადაც, რაც მოასწავებს იმას, რომ ერთი ენის დიალექტები შეიძლება განვად-მაგალითად, უკანასკნელ პერიოდში შეინიშნებოდა მოლდოველთა მისწრაფება, რომ მათი ენა, რომელიც ფაქტობრივად, რუმინულს დიალექტია, გამოცხადებულიყო დამოუკიდებელი ენად.

დიალექტის ლინგვისტური განსაზღვრების გარდა არსებობს განსხვავებული მიდგომები; ესენია პოლიტიკური, სოციალური და ისტორიული; კერძოდ:

ადამიანთა ჯგუფებს ზოგჯერ არ სურთ ერთმანეთთან მეზობლობა ან ერთმანეთის სამეტყველო კოდების „შეთვისება“, ამიტომ ისინი ერთმანეთს ემიგრაციის ენობრივადაც, რაც მოასწავებს იმას, რომ ერთი ენის დიალექტები შეიძლება განვად-მაგალითად, უკანასკნელ პერიოდში შეინიშნებოდა მოლდოველთა მისწრაფება, რომ მათი ენა, რომელიც ფაქტობრივად, რუმინულს დიალექტია, გამოცხადებულიყო დამოუკიდებელი ენად.

საგულისხმოა, რომ წერითი სისტემა სულაც არ წარმოადგენს ერთადერთ საშუალებას იმისათვის, რომ ერთი სალიტერატურო ენის მფლობელებმა ერთმანეთის საუბარი (მეტყველება) გაიგონ; მაგ., ჩინური დამწერლობა არ არის წერის ფონეტიკური სისტემა; სწავლული, რომელიც ისწავლის ჩინურად კითხვას, თავის თავს მიიჩნევს ჩინ-

უცხო სიტყვები

ვაგრძელებთ წინა ნომერში დაწყებულ თემას და ამჯერად, უმაღლეს სასწავლებლებთან დაკავშირებული ტერმინების წარმომავლობასა და მნიშვნელობებს გთავაზობთ:

ბაკალავრი-ლათინური [baccalarius] სიტყვაა და ვასალის ვასალს ეწოდება; იმავე ძირის სიტყვა baccalaria მამულს ნიშნავს.

ძველ უნივერსიტეტებში ბაკალავრი პირველი სამეცნიერო ხარისხი იყო, რომელიც მოგვიანებით, გარკვეული დროის მანძილზე, მხოლოდ ინგლისის უნივერსიტეტებში შეინარჩუნეს.

საფრანგეთში 1808 წლიდან მოყოლებული ბაკალავრის ხარისხი წარმოადგენს საშუალო განათლების მოწმობას, რომელიც უნივერსიტეტში შესვლის უფლებას იძლევა.

საქართველოში ამერიკის შეერთებული შტატების, დიდი ბრიტანეთისა და ევროპის სხვა ქვეყნების მსგავსად, ბაკალავრის ხარისხი ენიჭება უნივერსიტეტის ან ინსტიტუტის კურსდამთავრებულს სპეციალური სახელმწიფო გამოცდების და ზოგჯერ სადიპლომო ნაშრომის დაცვის შემდეგ.

მაგისტრი-ლათინური სიტყვაა [magister] და უფროსს, მასწავლებელს, მოძღვარს ნიშნავს. შუა საუკუნეებში მაგისტრი ბერძონაზნური და რაინდული ორდენის ტიტული ან ამ ტიტულის მქონე პირი იყო. „შვიდი თავისუფალი ხელოვნების“ მასწავლებელსაც მაგისტრს უწოდებდნენ. (magister artum liberajium). („შვიდი თავისუფალი ხელოვნება“ სასწავლო დისციპლინებს გულისხმობს, რომლებიც ანტიკური განათლების სისტემიდან მოდის. ის შუა საუკუნეებშიც არსებობდა. საგნები ორ ციკლად იყოფოდა: ტრივიუმი (გრამატიკა, რიტორიკა, დიალექტიკა) და კვადრივიუმი (არითმეტიკა, გეომეტრია, ასტრონომია, მუსიკა). ისინი სკოლებსა და უნივერსიტეტებში „არტისტულ“ (მოსამზადებელ) ფაკულტეტებზე ისწავლებოდა).

ტულის მქონე პირი იყო. „შვიდი თავისუფალი ხელოვნების“ მასწავლებელსაც მაგისტრს უწოდებდნენ. (magister artum liberajium). („შვიდი თავისუფალი ხელოვნება“ სასწავლო დისციპლინებს გულისხმობს, რომლებიც ანტიკური განათლების სისტემიდან მოდის. ის შუა საუკუნეებშიც არსებობდა. საგნები ორ ციკლად იყოფოდა: ტრივიუმი (გრამატიკა, რიტორიკა, დიალექტიკა) და კვადრივიუმი (არითმეტიკა, გეომეტრია, ასტრონომია, მუსიკა). ისინი სკოლებსა და უნივერსიტეტებში „არტისტულ“ (მოსამზადებელ) ფაკულტეტებზე ისწავლებოდა).

XIX საუკუნეში დასავლეთ ევროპის ბევრ უნივერსიტეტში მაგისტრი ფილოსოფიის დოქტორის ხარისხმა შეცვალა. დღეისათვის სამეცნიერო დაწესებულებებში და უნივერსიტეტებში მაგისტრის ხარისხს ბაკალავრის ხარისხის მქონე პირს ანიჭებენ, რომელმაც გაიარა 1-2 წლიანი კურსი, ჩააბარა გამოცდები და დაიცვა ხარისხი.

მაგისტრანტი-[გერმ. Magistrant]-პირი, რომელიც მაგისტრის ხარისხის მოსაპოვებლად ემზადება.

მაგისტრატურა-უმაღლესი განათლების ორსაფეხურიანი სისტემის მეორე საფეხური.

მასალა მოამზადა სოფიო სულაბერიძემ

სიტყვათა ანილი

Grid for word search puzzle with letters in Georgian script.

წინა ნომერში გამოქვეყნებული „სიტყვათა ანილი“ პასუხები: კუდაბზია, ბაზილიკა, რუბრიკა, წიწკა, დეკა, მარკა, მუსიკა, ქრონიკა, სიმბოლიკა, კერამიკა, ბერიკა, კლინიკა, რესპუბლიკა, ინფორმატიკა, ბიბლიოთეკა, ბოტანიკა, პანიკა, ურიკა, რეპლიკა, ქრონიკა, რიტორიკა, ეკონომიკა, მექანიკა, ტექნიკა, ლიონიკა, ეთიკა, ფიზიკა, მოზაიკა, ვალაქტიკა, არითმეტიკა.

რედაქტორთა საბჭო: იოსებ იბრაჰიმაშვილი, ლია რუსაძე, რუსულან სალინაძე, სოფიო სულაბერიძე, ტარიელ შატბერაძე (მთავარი რედაქტორი), მარინა მაცხარაძე, მთავარი მხარდამხმარებელი. ღირამტორატი: ლოლა ვაბრიანი, ვანა ღვინიაშვილი. რეგისტრაციის ნომერი: 19/06-311. 63360 30სამარში: 990692 6060ს ქ. №19 ტ. 4-28-43 ელ. ფოსტა: Putkaradze@sanetk.net.ge. ვახეთი კომპიუტერზე აიწყო, დაკადასტრდა და დაიბეჭდა ქ. ტაბაძის სახ. ს/ს „სტამბაში“ მისამართი: ქუთაისი, ა. ქავჭავაძის გამზ. №33